

100 compellendo, quiquid si quidem in condemnatione non reperitur expressum censetur omisum, vide quae late diximus supra hoc lib. c. 8. num. 51 & seqq. & quae hoc cap. in princ.

101 Quod & eo corroboratur, namque fructus longe distant ab ipsa re, imò diverso jure censentur, probat text. in l. in edibus, s. ex rebus. ff. de donat. sed cum sententia nihil de fructibus disponat, sequitur, ut ad eos tanquam rem diversam non extendatur, l. si. ff. de calumniator. l. in agris, ff. de acquir. rerum dominio.

102 Ia super & pro hac parte expendo textum (qui in proposito videtur expressus) in l. ex averse 36 §. ubi ff. de rei vind. cujus verba sunt: Ubi autem alienum fundum petii, & iudex sententia declaravit meum esse, debet etiam de fructibus possessorem condemnare, eodem enim errore, & de fructibus condemnaturum: non debet enim lucro possessoris cedere fructus; cum victus sit alioquin, (ut Martianus ait) nec rem arbitratum iudex, mihi restitui, & quare habeat, quod non esset debitorum possessor, si statim mihi possessionem restituisset, &c. ex quo quidem text. ut vides constat condemnasse iudicem ad rei restitutionem, ibi iudex mihi restitui, &c. & tamen dicit text. quod debet facere fructuum condemnationem, ibi & de fructibus condemnaturum & ibi, debet etiam de fructibus possessorem condemnare, &c. ergo manifestè sequitur, quod non intelligitur tacite de illis condemnatus, quamto magis usus fuerit iudex verbo, restituere, &c. & illos sub intelligens executor videbitur excedere.

Sed nihilominus his non obstantibus, contrarium in re hac est defendendum, imò ut executor non excedat huiusmodi fructuum compulsionem faciens, etiam si de illis in sententia expressa mentio facta non sit; quia cum res iubetur restitui, tacite de fructibus intelligitur facta condemnatio; his tamen casibus, in quibus aliàs ad illorum praestationem, & restitutionem condemnatus tenebatur, quam sententiam, & opinionem à pluribus tentam esse, reperio, sequentis Bald. auctore illius qui in rubr. C. de fructibus & liti expens. docet. n. 1. secundum gl. ibi dicentem, quo de fructibus debet fieri in sententia mentio, quam intelligi, & declarat, quod sufficiat fieri condemnatio rei, per verbum (restituas) quia tunc tacite intelligitur fructuum facta condemnatio, per quem etiam idem adnotavit Ill. (qui dicit perpetuo ac diligenter notabile) in §. omnium, insit. de actio in si. & idem Ill. in l. Gallus §. quid si tantum, n. 27 ff. de lib. & posth. & idem voluit ipse Bald. cujus Ill. non meminit, in conf. 504. arbitri & arbitri. col. 2. vers. modo queritur l. 5. Titaquel. in repetit. l. si unquam verb. revertentur, sub n. 224. C. de rev. donat. Bart. in repert. verbo, condemnatus n. 50. ad medium, dicentes ex eodem Bald. quod in sententia, quae reum condemnat ad rem auctori restituendam, oportet fructuum eisdem rei mentionem fieri nisi iudex utatur hoc verbo (restituere) nam tunc satis esse dicunt, cum omnino fructus in restitutionem rei veniant ex eadem sententia, licet aliter id expressum non sit, sequitur etiam Covarr. lib. 1. var. resol. c. 3. n. 1. late Sese dec. 126. a. n. 3. cum seqq. Caval. dec. 14. n. 2. p. 1. Surd. dec. 112. n. 12. Land. conf. 99. n. 8 & 9. Giurba dec. 89. num. 8. ubi quod res ideo non dicitur restituta, dum fructus etiam non restituntur secundum Dec. conf. 52. n. 10. plurimos citat Giurb. dec. 65. per rotam, & Mieres in tract. de major. 3. p. 9. 26. n. 41. in noviori impressione, & conducunt quae optime nostras Ioan. Garcia de expens. & meliora c. 23. num. 55. dum dicit, quod de iuris rigore semper fructus veniunt in restitutione rei, quantum attinet ad propriam & genuinam naturam restitutionis, allegans ad id Bal. in rubr. C. de fruct. & litiu expens. quae restitutio omnino admittenda, & intelligenda est prout diximus, quando aliàs ex natu-

ra actionis, & de iure veniunt, & debeantur fructus, non aliter, ita ultra supra citatos Doctores tenent Bald. in rubr. de fruct. & litiu expens. Surd. conf. 293. n. 16. Menoch. conf. 173. n. 14. Landerch. d. conf. 99. n. 9. Giurba d. dec. 89. n. 16. & vide infra n. 13.

Ratio autem, quae movet Bal. & sequaces, elegans quidem est, nam verbum (restituere) quo iudex in sententia utitur, plenam habet significationem, fructus quoque comprehendens, cujus propria virtus, & genuina natura ex vi & potentia illius fructuum condemnationem inducit, ac si verbaliter exprimerentur in ea, text. est in l. in condemnatione 134. §. ibi cum verbum (restituas) in lege invenitur, et si non specialiter de fructibus additum est, tamen etiam fructus sunt restituendi, &c. ff. de regul. jur. text. in l. videamus la 2. 38. §. in Fabiana, ibi in Fabiana quoque actione, & Publiciana, per quam, quae in fraudem creditorum alimentaria sunt, revocantur, fructus restituantur, nam Praetor id agit, ut prinde sint omnia, atque si nihil alienatum esset; quod non est iniustum, nam & verbum (restituas) quod in hanc rem Praetor dixit, plenam habet significationem, ut fructus quoque restituantur, & ideo cum restituatur Praetor vult, veluti interdicto unde vi, etiam fructus sunt restituendi, &c. de usuris, & gl. in margina ibi posita verbo, significationem, addit, plenam; & perfectam habet significationem, per text. in c. nullus potest. cum seq. 1. q. 2. text. in c. acced. ut lite non contestat. text. in l. si. ff. de verbo. signif. l. dom. C. de rei vindicatione. Arch. referens Gofred. in c. si existens in verbo, integerrimo. 3. q. 2. & in c. quia saepe. & ibi Ioan. Andr. col. 2. in verbo, plene, in novell. & Domi. etiam col. 2. vers. quero an si non fuisset, de electione lib. 6. cum similibus, Ancr. Tiraq. in repet. l. si unquam verb. revertentur. 224. in si. Ill. in l. Gallus, §. quid si tantum, n. 69. de liber. & posth. Decius in l. in condemn. §. tum verbum, de regul. jur. Covarr. lib. 1. var. resol. c. 3. n. 1. & 2. Marfil. singul. 17. ex propria vi, significatione, & virtute, pariter & damna restituntur, ut late & doctè explicat Lucas de Pena in l. si coloni, q. 90. Cod. de Agricol. & censitis Menoch. de recip. poss. rem. 1. sub n. 6. & probat text. in l. 1. §. qui autem vi. de qua questione vide late quae vidimus inferius a l. si. huius cap. a. n. 181. & seqq.

Nam restitutio est in pristinum statum, restitutio, seu redintegratio, l. quod si minor, §. restituit ff. de minor. l. restituere, ff. de verb. signif. l. praeterea, ff. de revindic. l. Jul. §. 1. eodem tit. l. cum fundus, ff. si certum petatur, gl. in l. sed si ff. de petit. hered. similis gl. sed & partus, ff. quod metus causa & ibi Angel. quae significatio etiam in materia stricta operatur, ut ad responsum argumentorum inferius probabimus.

Isthaec igitur est iuris interpretatio, text. in d. l. si §. si. ibi, restituit, non tantum qui corpus, sed etiam qui omnem rem, conditionemque reddita causa praestat, & tota restitutio iuris interpretatio est, ff. de verb. signif. & sic eadem in sententia rem restituere mandante attendenda est maxime quia verba sententiae ad iuris intellectum sunt reducenda l. miles, §. qui iudicat ff. de re jud. & ibi Castrenf. B. in l. si fundus, in vendit. vers. not. ff. de pig. Capol. conf. 57. duo fratres n. 5. in consiliis. Alex. conf. 46. civ. prin. n. 2. l. 5. Paul de Cast. conf. 270. n. 2. lib. 5. Socin. conf. 134. col. 2. in prin. l. 1. & verba iudicis debent intelligi secundum mentem iuris, c. causam de rescript. l. si stipulatus in prin. ff. de usuris, l. Gallus §. quidam relict. de lib. & posth. Alex. conf. 2. l. 3. n. 2. & magis mentis iudicis, quam corticis verborum est inharendum Bal. in l. 1. in 1. opposit. one, C. de nego. gest. Dec. conf. 43. pro tenui col. si. in princ. Card. Tulc. pract. concl. tomo 7. littera S. concl. 126. n. 11.

Et hac sic fulcita opinione retenta, ut executor non excedat si hoc casu compellat condemnatum ad fructuum restitutionem, simul cum ipsa re, ad cuius restitutio-

restitutionem est condemnatus, licet de fructibus nulla in sententia mentio fiat: eam tamen velim, ut limites seu declares, ut procedat & locum habeat in his tantum casibus, in quibus aliàs secundum juris dispositionem fructus veniunt, ac praestari mandantur, non aliàs, ita in terminis hanc declarationem scribunt omnes ferè citati Doctores, prout expressè Bald. in d. rubr. de fruct. & litiu expens. Sequitur Bertach. in repert. verbo, condemn. sub n. 50. Ill. in d. §. omnium & in d. §. & quid si tantum & ex fundo, Men. Landerch. Giurb. ut dixi a. n. 105. superius, & faciunt quae eleganter scribit nostras Ioan. Gar. ubi supra de expens. c. 23. n. 55. dum dicit, quod licet de iuris rigore semper fructus veniant in restitutione rei, attenda propria natura restitutionis, cum hic sit iuris vigor, & restitutionis hocque poscit iuris ratio; tamen aequitate suadente constitutum est, ut bonae fidei possessor fructus industriales suos faceret pro cultura, operaz, & diligentia sua §. si quis a non domin. insit. de rerum div. sione, ibi naturali ratione placuit, &c. l. in bona fid. ff. de acquir. rerum domin. ut & ibi latius prosequitur, & per totum cap. 21.

114 Et lacet in nostra principali resolutione Covarr. ubi supra d. lib. 1. c. 3. sub n. 1. ponat difficultatem dicens ratio, aut difficillime in praxi posse admitti, cum iudices semper in sententiis fructuum mentionem faciant, tamen utilem dicit ex eo, quod licet in fructibus, qui proveniunt post litem contestatam legitime factam, non est necessaria petitio eorum expressa, quasi petita re petiti quoque hi fructus satis intelligantur, & sic res cum his fructibus est restituenda auctori. l. adiles, §. sciendum, ff. de auctio edicto l. praeterea ff. de rei vindicatione l. qui restituere ff. eodem tit. s. est in rem in princ. de officio iudicis. DD. in c. gravis, de restit. spoliato. Fab. in d. §. si in rem gl. magna in c. cum Ecclesia de causa poss. 1. propriet. Ioan. Gar. de expens. c. 23. sub n. 55. post princ. Boerius dec. 18. & inferens ex hoc Cov. ubi proxime sub n. 1. vers. his igitur. Oportere iudicem horum fructuum perceptorum lite pendente mentionem facere expressam, vel tacitam, scilicet iubendo ipsi reo, ut auctori rem iudicatam restituat, eum idem importet expressi fructuum mentio, quod verbum (restituere) in sententia positum ex supradictis, ut secus sit (dicit ple Covarr. ibi) aliis fructibus perceptis ante litem contestatam, quia requiritur eorum expressa petitio, & expressa in sententia auctori eorum ad iudicium, juxta notata in l. si rem. ff. de rei vindic. Ferrat. in pract. tit. de actione in rem, vers. cum simul fructibus Boer. decif. 18. quod ego verissimum intelligo, respectu expressae petitionis, quia ad hoc, ut intelligantur etiam tacite deduci & subintelligi in sententia, requiritur expressa petitio eorum, & ut in iudicium deducatur, juxta ea quae exactissime probavimus supra hoc cap. n. 33. & seqq. vers. ex his decisioibus Rota, &c. quae vide omnino.

116 An verò quantum attinet, ut in sententia expressa fiat eorum mentio; intellige, quando aliter actor declaratur rei dominus, non verò quando in ea iudex utitur hoc verbo (restituere) quoniam tunc sufficiat, cum expressum in sententia intelligatur. Vera siquidem iuris est regula, quod quando sententia supponit, & subintelligit aliquid necessarium, videatur illud exprimeri, ad paria namque iudicatur, aliquid esse expressum, & necessarium supponi, aut subintelligi, ut per Paul. Castr. in l. n. 1. C. quando proba. non esse necesse, optime loquendo in sententia, probat post alios Ozaf. 1820. decif. Pedem 64. n. 2. Cardin. Tulc. pract. concl. tomo 7. littera S. concl. 122. n. 4. Et quia nulla datur diversitatis ratio inter hunc & primum casum, nam si ipse Covarr. dicit, in priori casu debere fieri expressam fructuum mentionem in sententia, vel iubere restitu-

rem auctori, ergo necessarid supponit, ut verbum (restituere) aequi polleat expressa, & specificè mentioni, & sic idem est ius statuendum in secundo casu ex identitate rationis. Deinde quia foret satis restringere, imò violare propriam, veram, & genuinam naturam verbi (restituere) quod amplam, imò amplissimam habere significationem supra late probavimus, cum ea iuris sit interpretatio, & significatio, siquidem non aliter a significatione verborum recedi oportet, quam cum manifestam sit, aliud sensisse disponentem, non aliter, de legat. 3.

Quibus sic suppositis, restat satisfacere ad ea omnia quae pro contraria parte consideravimus. Et ad primum, quod cum sententia sit stricti iuris, strictam recipit interpretationem, & tantum disponit, quantum loquitur, cum similibus: respondetur ex propria, & vera significatione huius verbi (restituere) quod fructus comprehendit, nam etiam in iis omnibus, quae strictam habent interpretatio nem, admittent la semper est propria verborum significatio, textus est elegans, ubi hoc a l. notavit per illum Arcet. in l. cum lege ff. de testam. C. l. d. conf. 1. de conf. & assinis & conf. 7. de verbor. signific. Decius in c. cum ordinem col. 2. & in c. sedes de rescript. idem Decius in l. 2. n. 59 & in l. factum §. in penult. n. 10. & in l. semper in obscuris n. 11. ff. de reg. jur. item Decius optime in c. a. si clerici d. 1. col. ult. de iudicis. A. gl. in l. ult. col. 2. ff. de conj. princ. Abb. ex p. re. ult. 2. nota. de decimis. Arcet. in c. quidquid astringenda, ff. de verb. Angel. in l. tale pactum, §. si. ol. 1. circa medi. de pablis; Covarr. lib. 4. var. c. 5. in si. ubi postquam per totum c. discutit, quid haec de iis (majoribus) ex propria virtute, & significatione, apud Hispanos contineat; dixit ubi proxime, quod ubi ex verbis alicuius sententiae in iudicio lata constare, & declaratum fuerit patrimonium aliquod iure majoratus familiae nomini, aut alicui deferri, admittenda esse omnia dicta per eum in illo cap. quae proveniunt a significatione verbi (majoratus) quia licet sententia sit stricti iuris, non tamen excluditur propria verborum significatio, non enim à verborum significatione recedendum est, juxta text. in d. l. non aliter ff. de leg. 4. facit etiam Rota nov. l. dec. 127. 223. n. 8. di. c. 8. quod etiam si materia sit odiosa, verba non propterea amittunt suam significationem, quae n. 9. & n. 15. dicit, ut verba universalis, & non restricta ad aliquil limitatum & certum, etiam in materia odiosa, retineat propriam significationem, ex Calder. in d. conf. 1. de confang. & assinis. & Arcet. in d. l. cum lege, 123. tenent etiam Aymon. post Corneum, & alios, conf. 18. n. 12. cum seqq. Reb. ff. in pract. de differ. inter res. & priv. n. 8. DD. in l. si deserta C. de transfat.

Et hinc est, ut ex verbis sententiae non possimus aliter quid inferre, nisi quatenus ex vi verborum de necessitate inferatur & subintelligitur. Bart. in l. Julianus, ff. de condit. indeb. Decius conf. 322. incipit vsq. consiliis, in princ. Aym. de antiquit. tempor. 4. p. §. 1. incipit transco n. 46. & 65. Rota novissim in una Arseniensi sedis 2. Decembre. 1584. teste Farin. quae est inter recollectas per eum 864. fol. mihi 478. Ozaf. dec. Pedem. 64. n. 2. & ita etiam intelligendum, quod per Alex. conf. 108. 2. vol. 5. Decium, utrumque Curiam, Ill. Ripam, & alios, dicit 129. Pet. Suid. dec. 2012. n. 13. quod l. sententia est stricti iuris, & ultra non extenditur quam importet verborum sonus, Rota in decif. novif. 3. 17. p. 2. diverso. Socin. conf. 181. n. 6. & 97.

Nam verba semper recipiunt interpretationem, ac iis intelliguntur secundum naturam rei, & subiectam materiam Bal. conf. 181. n. 6. l. i. Rolan. à Valle conf. 62. num. 23. l. i. Cephal. conf. 138. num. 6. l. ubi ampliat, quamvis actus periret, Socin. in l. ubi est verbor. in §. notab. ff. de condit. & demonstr. post Bart. in l. cum senat. ff. eodem tit. Aym. conf. 228. col. ante si. vers. imò quando

ut possint possessores, cum quibus isthac declaratio facta est, per viam brachii militaris exelli, ac si essent expressi, & specificè condemnati, ad illam dimittendam, restituendam & tradendam: optimè, & latè Paul. Cast. conf. 275. à prin. l. 3. Corn. conf. 302. licet in proposit. l. 3. idem Corn. conf. 220. l. 3. post prin. & iterum conf. 262. pro evidentia lib. 4. Card. Tusc. pract. concl. tom. 7. littera S. concl. 122. n. 5. idem tenet Aym. conf. 79. n. 4. post alios loquens in sententia declarantè dumtaxat bona esse hypothecata actori hypothecariam intèntanti, quia licèt aliter non exprimitur in ea, censetur condemnari reum ad illam relaxandum, sequitur Card. Tusc. ubi proximè n. 7. concl. 129. n. 14. licèt contrarium teneat Alex. conf. 108. viso processu col. 1. l. 5. nostram etiam conclusionem tenet Paul. Cast. d. conf. 275. ad primam in prin. ubi latè prosequitur, & adducit plura exempla, inter quæ, & illud, quòd si quis sententia declaratur debitor alicujus ex causa mutui, virtualiter censetur condemnatus ad restituendam quantitatem debitam Tusc. Card. d. concl. 122. n. 9. & ead. lit. S. concl. 126. n. 117. Hinc sententia, quæ declarat, in aliquem translatam esse possessionem ex tali tempore, ab illo videtur per necessariam consequentiam ad fructus condemnare, etiam si de illis mentio non fiat. Paz tract. 2. de tenur. 2. p. c. 73. n. 3. Hinc sententia, per quam declaratur, aliquid deberi simpliciter, licèt non contineat expressam condemnationem, tacitè tamen intelligitur; Corneus conf. 302. n. 6. col. 3. fol. 265. & conf. 220. n. 3. fol. 221. vol. 2. Nam ex quo iudex declarat actorem verum rei dominum dumtaxat, necessario supponit, ut reus illam domino debeat restituere, ut probant eadem jura, & autoritates modò citatæ, quia quando sententia aliquid necessariò supponit, ad illud se extendit, quia dicitur in ea expressum, latè diximus supra hoc c. 21. & magis in nostro proposito, facit elegas Pedem dec. 64. Ozalc. per totam, ubi læso emptori rei agenti ex remedio l. 2. C. de rescind. mandatum fuit per sententiam, ut venditor pretium receptum restituat, non autem fuit condemnatus actor ad rei restitutionem venditori, nihilominus jure ibi probatur, ac fuit declaratum, id tacitè supponendum esse, & subintelligendum in sententia, de qua dec. nos supra n. 40. quòd iterum ex eo corroboratur, quoniam quando sententia condemnatur quis restitutionem bonorum, relictis melioramentis, licèt sit incerta, cum non dicat per quem sint rescindenda; tamen intelligitur, per eum cui bona sunt restituenda, quia ita juris intellectus suadet, Paul. Cast. conf. 270. in prin. l. 2. Cad. Tusc. pract. concl. 107. littera S. concl. 126. n. 15. & ita interpretor & intelligo illum text. in d. s. ubi, quæ interpretatio est menti commendanda, quæ illi rectè quadrat, quia illud verbum (restitui) non retulit Consultus ibi tamquam expressum per iudicem in sententia, sed tanquam tacitè subintelligendum à iudice, & à jure; alia autem & valde utilia hanc quæstionem tangentia videre poterit infra c. 14. vers. nunc autem queri potest an excessus repositio, & c. n. 136. cum pluribus seqq. quare concludendum est ut executor ad rei restitutionem datus, non excedat, si rei fructus restituere compellat, quamvis de eis in sententia expressa sit facta mentio. Rursus queri potest, an executor executorialium quibus quis condemnatus est ad reddendam rationem administrationis ab eo petita, excedat, si facta calculatione illas extendat ad reliquorum solutionem, & compulsionem, illasque in eo, quod liquidatum deberi, constat, exequendo, si nihil de reliquorum solutione sit in executorialibus dictum, nec expressum, absque nova sententia, in quo quod excedat probatur, quoniam hic actus reddendi rationem duo continet capitula separata, scilicet rationem reddere, & reliqua solvere,

127. *urban. 3. ff. in l. quoties, ff. de verb. obligat.* debentque intelligi, & interpretari verba secundum naturam rei, & secundum dispositionem juris. Nata pluribus simul comprobans, conf. 416. n. 5. Tiraq. in l. si unquam, in fin. 1287. 1. usque ad 18. C. de rever. dona. Petrus Surd. conf. 522. n. 12. lib. 4. ibi. imò ob subj. etiam materia verba impropriantur, suppleantur, & alterantur, etiam si sint pragnantia, & etiam si simus in materia strictè interpretationis; latè idem Tiraq. in l. si unquam, verbo, revocantur, n. 37. & 38. Everard. in loco ab subjecta materia, & facit quod scribit Gozard. conf. 73. n. 7. vers. non obstat, & n. 14. 15. Rota novis. dec. 39. n. 9. p. 2. divers.

129. Proat etiam in statutis quæ sunt stricti juris etiam verba generaliter prolata recipiunt interpretationem legalem. Bal. conf. 67. quia factio oritur, col. 1. in fin. & vers. nec obstat si dicatur l. 3. ff. in l. si de iuss. §. prator ait, in fin. n. 7. ff. qui suisd. cogant. Tiraq. de retract. conventio. gl. 2. §. 1. n. 9. in. si. vers. nam & hoc dicitio. Gratia. in discep. foren. 1. tom. c. 168. n. 14. Nec obstat illud aliud, quod ibi diximus, quòd cum fructus non sint in sententia expressi, censentur omitti; quia respondetur, factis expressum dici, quod virtualiter, necessariò ex verborum propria significatione in sententia continetur, ut dicitur in quæst. seq. ad responsum argumentorum, à num. 150. cum seqq. ubi plures congestissimas doctrinas & solum a num. 21.

131. Sed ultimus nec obstat magis difficile, ex l. ex diverso 36. §. ubi ff. de rei vindicat. quam pro contrario nostræ doctrinæ opinionis adducit Bertach. ubi supra d. verb. condemnatus n. 50. ad medium, sed non illi satisfaciendo, ego autem respondeo, quòd in illo text. sententia non fuit lata per verbum (restituas), nec in illa eius mentio à iudice facta fuit, sed tantum declaravit actorem verum rei petita dominum, ut constat ex eodem text. ibi, & iudex sententia declaravit eum esse, & c. & nihil merum, ut addantur alia verba, quæ immediate sequuntur, ibi (debet etiam & de fructibus condemnare possessorem, & c.) ut secus fieret, si iudex verbo (restituta) uteretur, nec obstant alia verba in sine posita ibi, alioquin (ut maritus ait) nec rem arbitrabitur iudex mihi restitui, & c. quæ cum videantur referri ad principium; scilicet, ad sententiam iudicis; demonstrant, verbo (restitui) usum fuisse iudicem in sententia, cui dupliciter responderetur, primò ut hæc ultima verba non recipiant ipsam sententiam quia clarè ex ea patet ut consultus reuert, in ea non fuisse apposita, sed respiciunt ejusdem sententiæ executionem, sole reddam clarus; est enim certus, & manifestus juris, ut in actione reali, & similibus satis esse, actorem per sententiam iudicis, dominum rei petita declarari, l. Pomponi, §. sed his ff. de procur. ubi B. & licet nec ullam, ff. de per. hered. l. senti §. quatuor ff. si servitus vindicetur, & etiam ex ead. l. ex diverso in eodem §. ubi, & ibi etiam notat B. lata igitur hæc sententia, ad illius executionem iudex jubere debet proprio præcepto ipso reo, ut rem actori restituat, ut in l. qui restit. ff. de rei vindic. ipse Jurisconsultus sentit, & post eum Accursius, & alii ibi & idem probatur in §. est in rem, instit. de off. iudicis; eleganter valde Covarr. in lib. 1. var. resol. c. 3. sub. n. 1. post medium, & sic sequitur manifestè, quòd illa verba posita in §. d. §. ubi, ibi, nec rem arbitrabitur iudex, mihi restitui, & c. respiciunt executionem dumtaxat, & probant similia, quibus in idem utitur consultus in modo citat. l. qui restituere ibi, ex quibus arbitratu iudicis restituatur, & c.

133. Secundò etiam & rectè potest responderi, quia licèt illa verba referantur, seu respiciant iudicis sententiam, non referuntur, tanquam in ea apposita expresse, sed tanquam necessariò apposita, & tanquam tacitè, ac virtualiter subintelligita in illa; habet enim annexam condemnationem in se ad dimittendam rem, ita

ut possint possessores, cum quibus isthac declaratio facta est, per viam brachii militaris exelli, ac si essent expressi, & specificè condemnati, ad illam dimittendam, restituendam & tradendam: optimè, & latè Paul. Cast. conf. 275. à prin. l. 3. Corn. conf. 302. licet in proposit. l. 3. idem Corn. conf. 220. l. 3. post prin. & iterum conf. 262. pro evidentia lib. 4. Card. Tusc. pract. concl. tom. 7. littera S. concl. 122. n. 5. idem tenet Aym. conf. 79. n. 4. post alios loquens in sententia declarantè dumtaxat bona esse hypothecata actori hypothecariam intèntanti, quia licèt aliter non exprimitur in ea, censetur condemnari reum ad illam relaxandum, sequitur Card. Tusc. ubi proximè n. 7. concl. 129. n. 14. licèt contrarium teneat Alex. conf. 108. viso processu col. 1. l. 5. nostram etiam conclusionem tenet Paul. Cast. d. conf. 275. ad primam in prin. ubi latè prosequitur, & adducit plura exempla, inter quæ, & illud, quòd si quis sententia declaratur debitor alicujus ex causa mutui, virtualiter censetur condemnatus ad restituendam quantitatem debitam Tusc. Card. d. concl. 122. n. 9. & ead. lit. S. concl. 126. n. 117. Hinc sententia, quæ declarat, in aliquem translatam esse possessionem ex tali tempore, ab illo videtur per necessariam consequentiam ad fructus condemnare, etiam si de illis mentio non fiat. Paz tract. 2. de tenur. 2. p. c. 73. n. 3. Hinc sententia, per quam declaratur, aliquid deberi simpliciter, licèt non contineat expressam condemnationem, tacitè tamen intelligitur; Corneus conf. 302. n. 6. col. 3. fol. 265. & conf. 220. n. 3. fol. 221. vol. 2. Nam ex quo iudex declarat actorem verum rei dominum dumtaxat, necessario supponit, ut reus illam domino debeat restituere, ut probant eadem jura, & autoritates modò citatæ, quia quando sententia aliquid necessariò supponit, ad illud se extendit, quia dicitur in ea expressum, latè diximus supra hoc c. 21. & magis in nostro proposito, facit elegas Pedem dec. 64. Ozalc. per totam, ubi læso emptori rei agenti ex remedio l. 2. C. de rescind. mandatum fuit per sententiam, ut venditor pretium receptum restituat, non autem fuit condemnatus actor ad rei restitutionem venditori, nihilominus jure ibi probatur, ac fuit declaratum, id tacitè supponendum esse, & subintelligendum in sententia, de qua dec. nos supra n. 40. quòd iterum ex eo corroboratur, quoniam quando sententia condemnatur quis restitutionem bonorum, relictis melioramentis, licèt sit incerta, cum non dicat per quem sint rescindenda; tamen intelligitur, per eum cui bona sunt restituenda, quia ita juris intellectus suadet, Paul. Cast. conf. 270. in prin. l. 2. Cad. Tusc. pract. concl. 107. littera S. concl. 126. n. 15. & ita interpretor & intelligo illum text. in d. s. ubi, quæ interpretatio est menti commendanda, quæ illi rectè quadrat, quia illud verbum (restitui) non retulit Consultus ibi tamquam expressum per iudicem in sententia, sed tanquam tacitè subintelligendum à iudice, & à jure; alia autem & valde utilia hanc quæstionem tangentia videre poterit infra c. 14. vers. nunc autem queri potest an excessus repositio, & c. n. 136. cum pluribus seqq. quare concludendum est ut executor ad rei restitutionem datus, non excedat, si rei fructus restituere compellat, quamvis de eis in sententia expressa sit facta mentio. Rursus queri potest, an executor executorialium quibus quis condemnatus est ad reddendam rationem administrationis ab eo petita, excedat, si facta calculatione illas extendat ad reliquorum solutionem, & compulsionem, illasque in eo, quod liquidatum deberi, constat, exequendo, si nihil de reliquorum solutione sit in executorialibus dictum, nec expressum, absque nova sententia, in quo quod excedat probatur, quoniam hic actus reddendi rationem duo continet capitula separata, scilicet rationem reddere, & reliqua solvere,

olvere, l. cum servus ff. de condit. & demonst. Afflict. de-
cis. 157. n. 4. Aymon. conf. 231. n. 14. ergo succedit reg.
141. Papinianus exul. ff. de min. & ut à separatis non fiat
illatio, nec fieri debeat hoc argumentum; quis est con-
demnatus, ad rationem reddendam, ergo censetur con-
demnatus, nec sententia debet extendi cum sit stricti
juris, ex iis, quæ supra latè diximus.
142. Sed contrarium imò quòd non excedat, dicendum
venit, ex eo namque suo, quòd quis ad reddendam
rationem fuit condemnatus virtualiter, & ex necessa-
ria consequentia, etiam censetur condemnatus ad reli-
quorum restitutionem, & solutionem nullo alio admi-
nistrato interveniente, nec alia nova iudicis sententia
expectata, ita probat text. elegans in leg. quatuor ff. de
condit. & demonst. ibi, itaque cum servo sub hac con-
ditione libertas detur, si rationes reddiderit, non hanc
solam significationem habet, si cautiones, instrumenta-
que omnia actus sui exhibuerit hæredi sed & si reliqua
solverit, & c. per quem textum ita in terminis decium
fuisse in Senatu Neapol. testatur, & probat Mattheus
de Afflict. in decis. 157. num. 2. Azeved. alios referens
in leg. 2. tit. 6. libro. 3. recopil. num. 9. Escobar. de ratio-
nis cap. 3. num. 19. & ut verissimam sententiam ce-
lebrat Damaude in tract. de tutore cap. 7. n. 23. fol. 57.
decisio Genuens. 209. numero 2 ubi refert. ita etiam in
Genuesi Senatu pronuntiatum fuisse, & cum Afflict.
ubi proximè hanc conclusionem sequitur Cardinalis
Tusch. pract. conclus. tom. 7. littera S. concl. 129. num. 16.
& iterum tom. 1. littera A. conclus. 210. à prin. & iterum
ipse Franciscus Munnos de Escob. in tract. de ratioci-
niis (qui loquitur in executorie parte executorie) e. 31.
143. num. 10. ubi etiam latè disputat an jure Regio te-
neatur executor, priusquam exequatur, hoc reliqua-
tum vulgo (alcance) dictum, debeat ipse rationes, &
computa confirmare: In quo distinguit inter execu-
torem mixtum, ut cum iste aliqualem saltem summa-
riam cognitionem habeat, sit mixtus respectu calcula-
tionis, & liquidationis sententiæ, ideo ipse poterit
confirmare, & tenebitur, quamvis si confirmationem
omiserit, nihilominus suprema tribunalia de ea non
curant, ad effectum annullandi executionem, sed do-
mum de meritis cujuslibet capituli, ac de ejus justitia,
vel injustitia tractatur, & confirmatur, vel revocando
gravamina, causa terminatur, prout de quotidiana
praxi testatur, quidquid in contrarium censet Gutier.
in pract. quæst. c. 37. n. si.
145. Si verò in sententiæ executorialibus hoc sit etiam
additum, ut quidquid liquidaverit exequatur, alia ap-
probatio, seu confirmatio necessaria non est, liqui-
dem post factam liquidationem, exequendo in reli-
quato adimplet, (prout tenetur) suam commissio-
nem. Idem etiam dicit Escobar si sit merus exequu-
tor, cujus commissio hoc pariter addatur, quòd qui-
dem nullo modo in nostro casu verificari potest, liqui-
dem executor sententiæ; qui datus ad liquidationem
reliquatum, non possit merus esse quia habet causæ
cognitionem summariam, cum datus sit ante omnem
executionis liquidatam materiam, de quo nos latè
diximus supra hoc lib. 4. cap. 3. in prin. ex n. 4. cum
seqq.
148. Nostra insuper principalis resolutio ex eo compro-
batur, quoniam condemnatus per sententiam ad sol-
vendum, quod liquidabitur per calculatores, aut peri-
tum, potest exequi in illo, quod factò calculo liqui-
dum videbitur calculatori, & executori ex eo, quia
hujusmodi articulus liquidationis habet seu incidens
in executionem sententiæ, cujus quidem naturam assu-
mit, cum virtualiter in sententia comprehendatur, &
ideo liquidatum per calculatorem mandabitur execu-
tioni, non secus ac si in ipsa sententia liquidatio ex-
presse contineretur, latè comprobatur Ozalc. in decis.

Pedem. 129. per totam. & de veriori opinione testatur
post disputationem Munnos de rationis c. 33. n. 20.
quem referens etiam sequitur Gratian. in discept. foren.
c. 183. tom. 1. Ex quibus procur dubitendum censetur
quòd hoc casu nostræ quæstionis, reliqua via executi-
va virtute sententiæ, qua quis simpliciter fuit ad red-
dendam rationem condemnatus, agere, & condemna-
tum compellere, cum condemnationis solutionis reliquor-
um virtualiter, & de natura ipsius condemnationis
patiter venire dicatur.
Nec his obstant in contrarium adducta, nempe cum
sententia sit stricti juris, non debeat fieri lata inter-
pretatio, maxime in separatis, cum non sit in sententia
hoc expressum, quia respondetur, hoc esse satis in ea
expressum, siquidem propria eorum verborum signifi-
catio, vis, ac natura hoc idem patiantur, & virtualiter
comprehendunt, ut probat text. in d. leg. quatuor ibi, si
rationes reddiderit, non hanc solam significationem
habet, & c. nam in sententiis & aliis, quæ strictam in-
terpretationem habent semper esse admittendam eam
interpretationem, quæ à propria verborum significa-
tione provenit, superius probavimus hoc c. proximè
precedenti quæst. quibus sic suppositis, à n. 20. quia vir-
tualiter comprehenditur in sententia.
Et insuper quoniam ea quæ virtualiter in sententia
comprehensa sunt, habentur pro scriptis in ea, leg. esse
101. ff. de hered. inst. Anton. Gomez in l. 45. Tauri sub.
n. 159. versatè etiam quòd virtualiter, & c. etiam pro
expressis habentur, quantumvis simus in materia strictè
ta, & expressio requireretur pro forma, pro quibus
pariter sententia exequenda est ita tenent Bald. in l. post
medium vers. idem facit ad quæst. ff. de his que in testam.
delentur. idem Bal. in l. ad probat. domini 21. ad si. vers.
sed contrarium, C. de prob. Roder. Xarez in reper. l. post
rem jud. exten. 2. n. 2. & 3. Alex. conf. 126. rep. col. 1. n. 4.
lib. 6. Parlad. 2. rerum quot. c. si. p. 1. §. 11. ampl. 4. n. 10.
Escobar. in tract. de ratiocin. 33. n. 19 in si. Petr. Surd.
dec. 254. n. 37. usq. ad n. 40. & idem Sur. conf. 143. n. 20.
& 21. lib. 1. Corneus. conf. 55. n. 17. lib. 2. Grati discept.
foren. c. 623. à num. 9. ubi testatur ita determinasse Ro-
tam Rom. in una Romana sub Astasio, 20. Junii 1597. &
iterum in alia Romana dotis, 11. Februarii 1583. ubi
num. 10. dicit ex Corneo, quòd statuto tribuente exe-
cutionem paratam instrumento, illam etiam concedere
re, intelligitur respectu hypothecariæ tam tacitæ,
quàm expressæ, quæ instrumento continetur, voluit
etiam Bal. in l. ubi ad hoc, in reper. n. 28. col. 4. in si. vers.
adverte, C. de jure dotium. idem Bal. in d. l. probat. n. 21.
ad si. Barb. in addit. ad eum in verbo executioni, latè
declarat Alex. conf. 126. n. 7. & 8. lib. 6. Barba. in l. cum
accussis. C. de fidei om. Astin. in praxi tit. d. exten. §. 9.
c. 75. n. 4. f. 169. Bal. Novel. qui de communi testatur in
tract. de dote privil. 7. n. 2. ad si. p. Negusanti. tract. de 153
pign. p. 2. mem. 4. in si. n. 167. Xarez in reper. l. post rem.
in declarat. l. reg. vers. 2. extendit hanc leg. nu. 2. ff. de re
jud. §. 26. quoniam præsumptio ex instrumento elici-
ta, dicitur tenor ejus, l. juris gen. §. quod ferè ff. de pact.
l. 1. ff. de usuris. Garian. ubi proximè sub num. 10. Ant.
Gom. in l. 45. Tauri sub n. 139. dicens communiter hoc
à Doctoribus teneri, in d. §. quod ferè, ea namque, quæ
juris intellectu, & præsumptione instrumento insunt,
dicuntur esse de tenore ipsius, Alex. conf. 126. n. 4. l. 5.
& num. 5. & ibi additio verbo de tenore, plures adducit
concordan. Cardinal. Tusc. littera T. conc. 140. n. 20. &
sic licèt sit separatum rationem reddere, & reliqua sol-
vere tamen sub verborum (rationem reddere) invo-
lucro, utrumque significatur, ac virtualiter compre-
henditur.
Amplius quæro, an executor executorialium, quibus
quis venit condemnatur, ad restituendos certos modos
utrici in specie, cum tunc præcisè in specie, scilicet